
Digitalizáció az adóigazgatásban*

Varga Zoltán**

A magyar adóeljárásokat érintő digitalizáció három pillérét különböztethetjük meg, nevezetesen az online pénztárgépek bevezetését, másrészt az EKÁER-t, vagyis az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszert, harmadrészt az online számlázás rendszerét. E cikkben e három digitális újítás legfontosabb jellegzetességeit tekintem át.

1. Az online pénztárgép

Az online pénztárgépek már a mindennapi életünk részévé váltak, érdemes azonban magáról a berendezésről is szólni, arról, hogy miben áll ennek az újdonsága, miért vált szükségessé a teljes géppark cseréje.

A pénztárgép – állami oldalról – az adóalany bevételeinek rögzítésére szolgáló berendezés, és mint ilyen berendezéssel szemben jogos elvárás, hogy az pontosan és ellenőrizhetően rögzítse az értékesítések adatait. Az, hogy ez miként valósulhat meg a legbiztonságosabb módon, természetesen mindig az adott kor technológiai színvonalától függ. Magyarországon 1990 óta gyakorlatilag változatlanok voltak a pénztárgépekkel szemben támasztott minimumfeltételek.

Az azóta eltelt időszakban engedélyezett, és az online pénztárgépek bevezetését megelőzően túlnyomórészt használatban lévő pénztárgéptípusok közel 80%-át 1990. és 2003. között engedélyezték. Ennélfogva egy átlagos – „online pénztárgép előtti” – magyar pénztárgép a két évtizeddel előtti műszaki színvonalon volt, ennek „köszönhetően” sok típusnál könnyű volt a visszaélés, a felderítés, az ellenőrzés viszont – a korszerűtlen technológia miatt – annál nehezebb és nehézkesebb volt. Az adóhatóság ellenőrzési tapasztalatai azt mutatták, hogy számos, manipulációra alkalmas pénztárgép volt megtalálható pénztárgép piacon, amely lehetőséget kihasználva az adózók jelentős bevételt vontak el a költségvetéstől. Ez kárt okozott a költségvetésnek, és veszteséget okozott azoknak a vállalkozóknak is, akiknek a visszaéléseket elkövető vállalkozóval kellett versenyezniük. A hagyományos pénztárgépállomány működése tehát nemzetgazdasági szinten megengedhetetlenül költséges volt.

---

* A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, *Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban* című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg. Jelen tanulmány a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közjogi Kutatóműhely keretében valósult meg.

** Egyetemi docens, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Államtudományi Intézet, Pénzügyi Jogi Tanszék.

A szabályozás¹ célja, hogy amellet, hogy a kor igényeinek megfelelő pénztárgépek kerüljenek a magyar piacra, a korábban tapasztalt visszaélések – lehetőség szerint műszaki előírások által biztosított – megakadályozása volt. Ez utóbbi körben a jogszabály megoldandó feladata volt többek között, hogy biztosítsa azt, hogy a rögzített adatok később ne legyenek módosíthatók, illetve törölhetők, az adómemória törlésével és „újraírásával” megvalósuló visszaélések megakadályozására, minden beütött tétel – még ha utóbb törlésre is kerül – rögzítésre kerüljön, a NAV szervere minden pillanatban tudja, hogy milyen eszközzel kommunikál, a pénztárgépek klónozásának megakadályozása érdekében, illetve annak megakadályozására, hogy akár egy tablet-ről generált fiktív forgalmat lehessen adatszolgáltatás keretében átadni. A fenti követelményeknek az új szabályozás az online pénztárgépek egy elkülönült egységének megteremtésével tett eleget. Ez az elkülönült egység az ún. *adóügyi ellenőrző egység*, amely nem más, mint a pénztárgép azon önállóan elkülöníthető zárt, elektronikus adattároló és mobil adatkommunikációs egysége, mely az Áfa tv.-ben és a Pénztárgép rendeletben foglalt előírások szerint meghatározott adattartalmú adóügyi bizonylatokat, valamint annak elválaszthatatlan részét képező elektronikus nyilvántartásokat tartalmazza, továbbá biztosítja és ellátja a pénztárgép és a NAV közötti titkosított adatkommunikációt.

Az adóügyi ellenőrző egység tehát egy adattároló és kommunikációs egység. Mint adattároló egység biztosítja a pénztárgéppel előállított bizonylatok adatainak, továbbá a pénztárgépre vonatkozó egyéb, technikai információknak a tárolását, úgy, hogy az adóügyi ellenőrző egység nem törölhető, és az abban tárolt adatok nem módosíthatók. Mint kommunikációs egység, az adóügyi ellenőrző egység a gyártó által beépített SIM segítségével biztosítja a pénztárgép és a NAV közötti adatkapcsolatot, egyfajta mobil adatkapcsolat útján. Mivel a SIM-et a gyártó építi be az adóügyi ellenőrző egységbe, amely SIM-et a távközlési szolgáltatók biztosítanak, így a pénztárgép választásával egyszersmind szolgáltatót is választ az adóalany.

Amellet tehát, hogy az online pénztárgépek bevezetésének elsődleges célja az volt, hogy az adatok online módon eljussanak a NAV-hoz, talán még fontosabb szerep jut az adatok teljességének és manipulálhatatlanságának, és az ezt biztosító előírásoknak. Ennek köszönhető az is, hogy nem okoz az üzemeltetés során gondot, ha ez a kommunikáció átmenetileg szünetel, akadozik, de még az sem, ha az adatszolgáltatás technikai feltételei nem adóttak (a szükséges elektronikus hírközlő hálózat nem érhető el), hiszen az adattároló funkció ettől függetlenül működik, és biztosítja azt, hogy ugyan azok az adatok jussanak el az adóhatósághoz egy azonnali lekérdezés alkalmával és például az adatok utólagos, egy hónap elteltével történő megküldésekor.²

Már több mint öt éve kötelező az online pénztárgépek használata; ma 213 ezer kassza adatait látja folyamatosan a NAV. A feketegazdaság elleni küzdelem első komoly lépése volt az online pénztárgép használatának kötelezővé tétele 2014. szeptember 1-jétől. A jelenleg 213 ezer kasszából álló rendszer iránt nem véletlen a folyamatos nemzetközi érdeklődés, hiszen három év alatt több mint 530 milliárd forint bevételt hoztak az államkasszában az innovatív gazdaságfehérítő intézkedések. 2014. szeptember 1-jén, még 176 ezer online pénztárgép üzemelt, jelenleg már 213 ezer kassza küldi a valós idejű adatokat az adóhivatalnak. A növekedés okai közül a pénztárgép használatra kötelezettek körének

¹ 2013-ban került kihirdetésre a pénztárgépek és taxaméterek műszaki követelményeiről, a nyugtakibocsátásra szolgáló pénztárgépek és taxaméterek forgalmazásáról, használatáról és szervizeléséről, valamint a pénztárgéppel rögzített adatok adóhatóság felé történő szolgáltatásáról szóló 3/2013. (II. 15.) NGM rendelet (régii Pénztárgéprendelet), amely technológia-váltással a bevételek regisztrálásának új eszközét hozta létre, eleget téve a Kormány 2012. októberi döntésének, miszerint meg kell valósítani a pénztárgépek és az állami adóhatóság közötti online összeköttetést.

² <http://e-adotanacsadas.com/118-az-online-penztagpek-egy-eve.html> (2020.08.07.)

bővülését emelhetjük ki, ugyanis 2017. január 1-jén tíz új szektor³ kapcsolódott be az online rendszerbe, azóta többek között a taxisoknak, az autószerelőknél, a plasztikai sebészeknek, a mosodáknak, és a fitnesztermeknek is pénztárgépbe kell ütniük a bevételeiket. A bővítés szükségességét jól szemlélteti a forgalmi adatok megugrása. Míg 2016-ban a pénztárgépek rögzítette éves forgalom 9780 milliárd forint volt, addig 2017-re – az újabb szektorok bevonását követően – már 11 011 milliárd forintra nőtt. A forgalomnövekedés mellett a költségvetésnek is jelentős összegeket hozott az online kassa. Az Európai Unió Bizottságának a tanulmánya szerint 2014 és 2016 között, a három év alatt 530 milliárd forinttal több bevétel folyt be költségvetésbe az online pénztárgépek és más, az adóbeszedés hatékonyságát javító intézkedések nyomán. A digitalizáció egyre nagyobb segítség a feketézőkkel szembeni küzdelemben, hiszen a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz (NAV) naponta átlagosan 10 millió nyugta adatai futnak be, amely nemcsak az ellenőrzésre történő kiválasztást segíti, hanem a végrehajtást is sokkal hatékonyabbá teszi. Az online adatokból ugyanis az is látszik, hogy mennyi pénz van a nagy tartozást már hosszú ideje nem rendező vállalkozó kasszájában. Az ötéves online pénztárgéprendszer technológiája egyedülálló a világon, mivel Magyarország első online gazdaságfehérítő rendszere nemcsak az államkassa bevételét növeli, hanem a csalárd adózók kiszűrésével biztosítja a tiszta piaci versenyt, így védve a jogkövető, tisztességes vállalkozásokat.⁴

2. Az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer

Az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer (a továbbiakban: EKÁER) célja, hogy az áru fuvarozást az információ-technológia használatával az állami adó- és vámhatóság valós időben tudja ellenőrizni, ezáltal hatékonyabban kerülhetnek visszaszorításra ÁFA csalások. Az EKÁER ezen bejelentési kötelezettségeket jeleníti meg. Az EKÁER rendszer főbb szabályozási elemei az alábbiak:

- Bejelentési kötelezettségek:
  - fuvarozási és termék adatok előzetes bejelentésének kötelezettsége, az előzetesen bejelentett fuvarozási es termék adatok módosításának bejelentési kötelezettsége
  - átvételi címre érkezés, vagy a fuvarozás megkezdésének bejelentése
- Kockázati biztosíték nyújtása
- Nyilatkozattételi kötelezettség
- hatósági zár alkalmazása⁵

A részletszabályokat az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer működéséről szóló 5/2015. (II. 27.) NGM rendelet (A továbbiakban: EKÁER rendelet) tartalmazza. A kockázatos termék nem útdíjköteles gépjárművel történő fuvarozása esetén az egy fuvarozás keretében ugyanazon feladótól ugyanazon címzett részére fuvarozott termékek együttes bruttó tömege az 500 kg-ot vagy azok együttes adó nélküli ellenértéke az 1 millió forintot meg kell, haladja.

³ A vonatkozó rendelet alapján, 2017. január 1. napjától a 2009. október 15. napján hatályos TEÁOR 08 besorolás szerinti tevékenységet folytató adóalanyok is kizárólag online pénztárgéppel tehetnek eleget nyugtaadási kötelezettségüknek, amennyiben tevékenységüket üzletben, mozgóboltban végzik.

⁴ <https://ado.hu/ado/tizmilliardokat-hozott-a-budzsenek-az-online-penztagkep/?hilitte=%27online%27%2C%27p%C3%A9nzt%C3%A1rg%C3%A9p%27> (2020.08.08.)

⁵ Dr. KOVÁCS Kitti, Dr. JUHÁSZ Vanda, HVI ZSGYALKA Gábor, MIHICS Henrik, GUTYÁN Tibor: Az év legjelentősebb újdonsága az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer, *VÁM-ZOLL A Nemzeti Adó- és Vámhivatal folyóirata* 2015. május, különszám 7.o.

Fontos kiemelni, hogy a bejelentésnek a szállítást megelőzően meg kell történnie, szállítás csak a kiadásra került EKÁER szám birtokában végezhető. A több fuvarozási módot kombináló intermodális szállítások esetében csak a közúti fuvarozás során kell a bejelentést megtenni.⁶ Ügyféloldalról nézve az EKÁER egy internet böngészővel elérhető web felület, ahol regisztrációt követően lehet szállítmányokat bejelenteni. A regisztráció lehet a bejelentésre kötelezett, vagy a szállítmányozó regisztrációja. A bejelentésre kötelezett első bejelentkezésekor EKÁER számot igényel. Az elsődlegesen regisztrált a törvényes képviselő, vagy állandó meghatalmazott lehet, további személyek részére másodlagos regisztráció hozható létre. A képviseleti jogosultságokat a NAV folyamatosan felügyeli azért, hogy ne lehessen bejelentést tenni arra már nem jogosult személy által. Szállítmányozói regisztráció során arról van szó, hogy az elsődleges felhasználó a szállítmányozó regisztrációs számát megadva lehetőséget teremt a szállítmányozó számára arra, hogy bizonyos adatokat kezelhessen a rendszerben az általa fuvarozott árukra vonatkozóan. Az EKÁER ugyanakkor működését tekintve lényegesen több az adóhatóság kezében, mert a fenti kötelezettségeken túl más közreműködők által kívülről támogatott összefüggő rendszer. Együttműködik a rendszer keretében többek között a Nemzeti Élelmiszerlánc- biztonsági Hivatallal, a közúti kamerarendszert üzemeltető szervezettel és más hatóságokkal.⁷

Összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy az EKÁER a magyar Nemzeti Adó- és Vámhivatal által létrehozott és működtetett az árumozgást figyelő, ellenőrző és regisztráló technikai rendszer, amelynek elsődleges célja az áruk szállításával összefüggő visszaélések számának, az általános forgalmi adóra elkövetett csalások számának csökkentése. A rendszer kiterjed a tagállamok közötti ügyletekre valamint az első belföldi, nem végfelhasználó számára történő értékesítési célú árumozgásokra, valamint ezeknek a jogszabály által kijelölt adatoknak az előzetes elektronikus adóhatósági rögzítésére és a fuvarozás bejelentésére. Ez közvetetten a fekete gazdaság kifehérítését eredményezheti, hiszen a tényleges árumozgás megismerésével a szállított termékek jogi sorsa is ellenőrizhetővé válik a NAV és a HU-GO (A megtett úttal arányos útdíjfizetési rendszer.) együttes alkalmazásával. E két digitális rendszer segítségével elérhető, hogy jelentősen csökkenjen az adózatlanul forgalomba kerülő árutömeg mennyisége, hiszen csak az juthat legálisan forgalomba a közúti szállítás segítségével, amit előzetesen és szabályszerűen bejelentettek. Ez az eszköz közvetett módon védi a tisztességes piaci szereplőket, a jóhiszemű vásárlókat és javítja a közteherviselés egyenlőségét és segíti a kormányzati statisztikák és gazdaságpolitikai tervezés megalapozottságát.⁸

Az EKÁER rendszer az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság hatáskörébe tartozó termékek esetén kizárólag a FELIR (élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer) azonosítóval rendelkező ügyfelek szállítmányához ad számot. Ellenőrzési oldalról vizsgálva a helyszíni EKÁER ellenőrzéseket jellemzően pénzügyőrök végzik, akik időnként kiegészülve operatív adóellenőrökkel, illetve a NÉBIH munkatársaival, szorosan együttműködnek az EKÁER csoport hivatali diszpécser szolgálatával. Ennek a diszpécser szolgálatnak a feladata az előzetes kockázatfelmérés, a célzott ellenőrzésekre való kirendelés, továbbá a helyszíni ellenőrzéseken beszerzett információk azonnali feldolgozása, a kockázati tényezők azonosítása. A helyszíni ellenőrzéseken a pénzügyőrök folyamatosan információt cserélnek ezzel a csapattal, és elvégzik a diszpécser szolgálat által meghatározott ellenőrzéseket.

A kockázatelemző csapat (diszpécser szolgálat) mellett az ellenőrök munkáját az ún. EKÁER Analyzer program is segíti, amely kommunikációt biztosít az EKÁER adatbázisa, valamint az elektronikus útdíj rendszer kamerahálózata között. Ennek segítségével rendszám

⁶ Dr. KOVÁCS Kitti, Dr. JUHÁSZ Vanda, HVISSZGYALKA Gábor, MIHICS Henrik, GUTYÁN Tibor: i.m. 11. o.

⁷ Dr. KOVÁCS Kitti, Dr. JUHÁSZ Vanda, HVISSZGYALKA Gábor, MIHICS Henrik, GUTYÁN Tibor: i.m. 29.

⁸ Prof. Dr. SZILOVICS Csaba: Az adócsalás elleni küzdelem új eszközéről. *Büntetőjogi Szemle* 2019/1. szám 103-104.

alapján folyamatosan nyomon követhető az áru aktuális pozíciója, így látható, ha az EKÁER-ben lejelentett információkhoz képest az áru gyanúsán más útvonalon közlekedik.

A helyszíni ellenőrzés keretében a fuvar már a szállítás közben vagy akár a címzettnél is ellenőrizheti a hatóság. Ez utóbbi azért lehet indokolt, mert bizonyos adatok és dokumentumok csak a címzettnél vannak meg, ezért a fuvarozás során nem feltétlenül állnak rendelkezésre (pl. számla). Továbbá, a kockázatelemző csapat egyéb körülmények alapján is indokoltnak találhatja, hogy a szállítmányokat a lerakodás helyszínéig kísérik, és csak ezt követően kezdjék meg az ellenőrzést.

A helyszíni ellenőrzések során fontos, hogy az adózási törzsadatok, a le- és felrakodási helyek, illetve a szállítmány adatai összevezethetőek legyenek a helyszínen tapasztalt, és a fuvarlevélen feltüntetett információkkal, adatokkal. Jó tudni, hogy a pénzügyőrök látják az EKÁER rendszerben azt is, hogy az adózó pontosan mikor kérte meg az EKAER számot, így mulasztást jelenthet, ha az adózó csak az ellenőrzés megkezdésének pillanatában indította el az EKÁER szám igénylési folyamatot. Bár a pénzügyőröknek legtöbbször nincs lehetőségük pontos méréseket végezni, de szemrevételezéssel megállapíthatják, ha nem azok az áruk vannak a rakodótérben, mint ami az EKÁER rendszerben szerepel, vagy ha a lejelentett tömegadat nagyságrenddel eltér a járművön megtalálható, és a szállítólevélen feltüntetett áruk tömegétől.

Jellemző hiba helyszíni ellenőrzéseknél, hogy az EKÁER-ben jelentett adatok nem futnak össze a fuvarlevéllel, a szállítmány esetleg nem a fuvarlevélen megadott helyszínre érkezik, a bejelentett szállítmány többszöröse (vagy csak töredéke) van a raktérben, nem a bejelentett árut szállítják, vagy éppenséggel a bejelentett (vagy fuvarokmányon szereplő) kirakodásnak megjelölt hely egyáltalán nem alkalmas erre a célra. Fontos hangsúlyozni, hogy ezek a példák nem kizárólag csalárd magatartásból származhatnak, hanem emberi mulasztás, a logisztikai rendszer problémái, vagy a partnerrel folytatott kommunikációs hiányosságok is okozhatják.

A helyszíni ellenőrzéseket nagymértékben gyorsíthatja és egyszerűsítheti, ha a fuvarozó értelemszerűen tisztában van az érintett fuvar EKÁER számával, rendelkezik olyan kísérő okmánnyal, ami az EKÁER rendszerben feltüntetett adatokon túl további információkat tartalmaz, amely segít a pénzügyőröknek tisztázni a tényállást. A mentességi jogcímekek alátámasztására például kifejezetten ajánlott egy ilyen dokumentum, hiszen ha az EKÁER szám nem került megigénylésre, abban az esetben a helyi ellenőrzés során szükséges tisztázni, hogy milyen jogcímen élvez mentességet a fuvar az EKÁER bejelentés alól. Tekintve, hogy a fuvarozást végző sofőr a mentességi szabályokkal nem feltétlenül van tisztában, sok idő takarítható meg azzal, ha a pénzügyőrök számára kész dokumentumok, nyilatkozatok adnak magyarázatot az adott szállítmány EKÁER mentessége kapcsán.⁹

A helyszíni ellenőrzéseken túl fontos kiemelni, hogy az adóhatóság az EKÁER-rel kapcsolatos adókötelezettségeket elévülési időn belül bármikor ellenőrizheti. Azaz egy 2015-ben bejelentett fuvar utólag, akár 2020. év végéig is ellenőrizhető. A helyszíni ellenőrzésekkel szemben ezeket az ellenőrzéseket már nem a pénzügyőrök, hanem az adóellenőrök végzik.

Tapasztalatok szerint az EKÁER kötelezettségeket az adóhatóság nem a bevételek utólagos vizsgálatára irányuló, mindent adónemet érintő ellenőrzések keretében ellenőrzi, hanem túlnyomórészt egyes adókötelezettségek ellenőrzésének teljesítéseként vizsgálják. Ez azt jelenti, hogy függetlenül attól, hogy egy időszak EKÁER jelentéseit utólag megvizsgálja az adóhatóság, ugyanezt az időszakot más adónem tekintetében még ellenőrizheti, és az ilyen EKÁER vizsgálatok nem teremtenek ellenőrzéssel lezárt időszakot sem.

⁹ PRANTNER Attila, (2017.) Mire számíthatunk az EKÁER ellenőrzések során? <https://5percado.hu/mire-szamíthatunk-az-ekaer-ellenorzesek-soran/> (2020.04.04.)

Utólagos vizsgálat esetén a helyszíni vizsgálatához képest az adóhatóságnak lényegesen több ideje van, így a revizoroknak is több információ bekérésére nyílik lehetősége. Továbbá, az ilyen vizsgálat során jellemzően nem egy-egy fuvar kerül górcső alá, hanem egy adott időszakra teljesített valamennyi EKÁER kötelezettség teljesítését áttekintik a revizorok, akik ilyenkor már felkészülve érkeznek. Gyakori, hogy az adott időszakra eső EKÁER jelentések és az áfa bevallások összevetéséből származó eltérések, vagy éppen a diszpécseri szolgálat által jelzett kockázatok alapján indítják meg a vizsgálatot. Ilyenre lehet példa, ha a rendszerben (valós adat hiányában) XYZ-123 rendszámok fordulnak elő, esetleg nem zárja le a vállalkozás az EKÁER számat, vagy az áfa bevallásban feltüntetett nagy összegű Közösségen belüli beszerzések ellenére nincs, vagy kevés az EKÁER rendszerben Közösségen belüli beszerzéshez kapcsolódó EKÁER szám igénylés.

A számlázással kapcsolatos online adatszolgáltatás bevezetésével várhatóan a rendszer a jelenleginél még integráltabban működik majd. Ennek köszönhetően valószínűsíthető, hogy a részletesebb és több ponton kapcsolódó információk birtokában a kockázatos adózók kiszűrése hatékonyabbá válik, és remélhetőleg az ellenőrzések azokra a piaci szereplőkre koncentrálnak majd, amelyeknél az adócsalás gyanúja fokozottan fennáll.¹⁰

3. Az Online Számla rendszer

Az ÁFA bevételek biztosításában az EKÁER nem egy önmagában mindenre megoldást kínáló rendszer. Legfőképp azért, mert kizárólag az áruforgalom ellenőrzését teszi lehetővé, a szolgáltatások ellenőrzését nem. Amennyiben a kiállításra kerülő számlák adatai azonnal, vagy rövid időn belül az állami adó- és vámhatóság rendelkezésre állnak, azok összevethetőek az EKÁER adataival. A két rendszer egymást kölcsönösen támogatja, az adataik összevethetőek. A szolgáltatásokról kiállított számlák pedig bevonásra kerülnek a hatékonyabb felügyeletet lehetővé tehető informatikai- elektronikai háttérű online adatszolgáltatás körébe.

A számlaadatok megismerésének igénye nem új keletű az állami adó- és vámhatóság részéről, az már 2006. évben felmerült. Ekkor került előírásra a jövedéki engedélyes kereskedők (mindennapi szóhasználatban a nagykereskedelmi tevékenységet folytatók), valamint a jövedéki adóraktári engedélyesek részére a vevőnyilvántartás vezetési kötelezettség és annak adataiból történő adatszolgáltatás. Ez az adatszolgáltatás ma is él, jelenleg a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által kiadott a jövedéki engedélyes kereskedő által teljesítendő adatszolgáltatás műszaki követelményeiről szóló 4006/2018. tájékoztatásban található szabályok szerint rögzített formában kell az értékesítésekről adatot szolgáltatni. A vevőnyilvántartás és a belőle készülő havi adatszolgáltatás az értékesítésekről kiállított számlák adatait tartalmazza. Az induláshoz képest eltérés, hogy a jövedéki adóraktári engedélyesek az EMCS rendszer elindulása óta vevőnyilvántartás adatot külön nem szolgáltatnak. Az EMCS a jövedéki adók terén található legelőremutatóbb Unió-s szintű kezdeményezés a termékforgalom ellenőrzésére. A 2010-ben bevezetésre került EMCS11 számítógépes rendszer, a tagállamok közötti jövedéki termékforgalmat hivatott ellenőrizni.

¹⁰ PRANTNER Attila, (2017.) Mire számíthatunk az EKÁER ellenőrzések során? <https://5percado.hu/mire-szamithatunk-az-ekaer-ellenorzesek-soran/> (2020.04.04.)

¹¹ Excise Movement and Control System – Jövedéki Árumozgás és Ellenőrző Rendszer. Az EU Bizottsága és a tagállamok illetékes hatóságai által működtetett uniós számítógépes rendszer. A jogszabályi háttérét Unió-s szinten a jövedéki termékek szállításának és felügyeletének számítógépesítéséről szóló 1152/2003/EK Európai Parlamenti és Tanácsi Határozat, valamint a 2008/118/EK tanácsi irányelvnek a jövedéki termékek jövedékiadó-felfüggesztéssel történő szállításához kapcsolódó számítógépes eljárások tekintetében történő végrehajtásáról szóló 684/2009/EK Bizottsági Rendelet adja.

Feladás előtt a feladás helye szerinti tagállam hatóságát kötelező értesíteni a feladónak, valamint az áru megérkezésekor a címzett a rendeltetési tagállam hatóságánál jelenteni a szállítmány fogadását. A folyamat végig kísérhető az egymással kapcsolatban álló hatóságok által, azok ellenőrzéseket kezdeményezhetnek a rendelkezésükre bocsátott adatok alapján.

Az adóhatóság részére a belföldi ügyletekről 2013. január 1-e óta a 2 millió forint ÁFA tartalmú számlák esetében kötelező adatot szolgáltatni belföldi ÁFA összesítővel, ami 2015. január 1-től 1 millió forintra került leszállításra. A 2018. július 1-én bevezetett online számla rendszer, ennek az adatszolgáltatási rendnek a továbbfejlesztése. Az online számlázás szabályozási hátterét

- az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi XXVII. törvény (a továbbiakban: ÁFA törvény) 10. számú melléklete,
- az egyszerűsített vállalkozói adóról szóló 2002. évi XLIII. törvény (továbbiakban: Eva törvény) 16. § (9) bekezdése,
- a számla és a nyugta adóigazgatási azonosításáról, valamint az elektronikus formában megőrzött számlák adóhatósági ellenőrzéséről szóló, a 2/2018. (VI.1.) PM rendelettel módosított 23/2014. (VI.30.) NGM rendelet (a továbbiakban: Számlarendelet) teremtette meg.

A számlázó programnak a kiállított számla, számlával egy tekintet alá eső okirat legalább Áfa tv. szerinti kötelező adattartalmát a számla, számlával egy tekintet alá eső okirat kiállításakor azonnal, XML-formátumban, az állami adó- és vámhatóság közleményében meghatározott módon és adatszerkezetben, elektronikus úton továbbítania kell az állami adó- és vámhatóság részére az Számla Rendelet 13/A.§ (1) bekezdése szerint. A két lényegi változás, az ÁFA tartalom értékhatárának 100.000 forintra történt csökkentése, valamint az adatszolgáltatás módjának megváltoztatása.¹²

A belföldön nyilvántartásba vett adóalany által másik, belföldön nyilvántartásba vett adóalany részére legalább 100.000 forint ÁFA tartalommal kiállított számlákról kell adatot szolgáltatni. A fordított adózás alá eső termékek esetében nincs adatszolgáltatási kötelezettség. A szolgáltatandó adatok köre az ÁFA törvény 169.§-ban található adatok köre, amely a számla tartalmi követelményeit határozza meg. Az adatszolgáltatás eltér annak függvényében, hogy számlázó programot vagy nyomdai úton előállított számlatömböt használ az adózó, továbbá az online pénztárgép által kiállított számláról a pénztárgép szolgáltat adatot.¹³ Számla kibocsátás esetén alakul át tehát az utólagos, bevalláshoz kötött adatszolgáltatási kötelezettség, ugyanakkor az a számla befogadó adózók részére továbbra is fennmarad,¹⁴ természetesen az új, 100.000 forintos értékhatárral.

Az online számla adatszolgáltatás teljesítéséhez az EKÁER-hez hasonlóan regisztráció szükséges. Az ott megismert elsődleges és másodlagos felhasználói regisztráción túl a közvetlen gép-gép kapcsolat kialakításához technikai felhasználó regisztráció is szükséges a Számlarendelet 13/A.§ (2) bekezdése szerint.¹⁵ Számítógépes számlázás esetén az adatszolgáltatás azonnali, a számla kiállításának az az időpont számít, amikor a számlát lezárják. A számla kiállításának időpontja az az időpont, amikor a számla adatai már nem változtathatók meg. Mászt jelent viszont a számla kibocsátásának időpontja. Az ÁFA törvény szerint ugyanis a számlát az ügylet teljesítéséig, vagy az attól számított ésszerű időn belül kell kibocsátani. Az ÁFA törvény 163. § (1) bekezdése értelmében az adóalany a számla

¹² SINKÁÉ DR. CSENDES Ágnes: Mit kell tudni az online számla adatszolgáltatásról? In: *Adóvilág* 2018. júliusi száma XXII. évfolyam 8. szám 4.o.

¹³ SINKÁÉ DR. CSENDES Ágnes: i.m. 5.

¹⁴ ÁFA törvény 10. számú melléklet a 2007. évi CXXVII. törvényhez: Összesítő jelentés

¹⁵ „A számlázó programmal történő adatszolgáltatás megkezdésének feltétele a gép-gép interfész használatához szükséges adatoknak az adatszolgáltatásra kötelezett adóalany állami adó- és vámhatósághoz tett bejelentésén alapuló nyilvántartásba vétele.”

kibocsátásáról legkésőbb a teljesítésig, előleg fizetése esetében a fizetendő adó megállapításáig, de legfeljebb az attól számított ésszerű időn belül köteles gondoskodni. A két időpont tehát elválhat egymástól.¹⁶

Fontos követelmény a rendszerrel szemben, hogy online kapcsolat esetében üzemzavar, karbantartás vagy az internetszolgáltatás elégtelensége miatt a kapcsolat hibája ne akadályozza meg a számla kibocsátását.¹⁷ Ilyen esetekben –függetlenül attól, hogy a hiba az adózónál, vagy az állami adó- és vámhatóságnál keletkezett - a számlázó programnak a kiállított számla, számlával egy tekintet alá eső okirat legalább ÁFA törvény szerinti kötelező adattartalmát az üzemzavar, karbantartás vagy az internetszolgáltatás elégtelensége megszűnését követő 24 órán belül kell az állami adó- és vámhatóság részére elektronikus úton továbbítani. Az adatszolgáltatás akkor minősül sikeresnek, ha azt az állami adó- és vámhatóság rendben lévőként visszaigazolta. A adatszolgáltatás sikerességéről az adózó kötelessége meggyőződni. A sikeresen beküldött számlákat mind a kibocsátók, mind a számla befogadók lekérdezhetik az Online Számla rendszerben.

A számlázó programot használó adózók és a kézi számlázást alkalmazó adózók száma nagyjából egyezik¹⁸, a cél az elektronikus számlázás elterjesztése. Ennek érdekében került elkészítésre az Online Számlázó program. Az Online Számlázó program alkalmazásával elkerülhető az adózó által, hogy a kétszeresen kelljen ugyanazzal a számlával dolgoznia. Egyszer, amikor kiállítja, másodszor pedig az adatszolgáltatás céljából történő rögzítés alkalmával. Az Online Számlázó program használatával az adózó elfogadja, hogy a 100.000 forint ÁFA tartalom alatti számlákat is továbbítja a program.¹⁹

Az ÁFA törvény 159. § (1) bekezdése értelmében az adóalany köteles a termékértékesítéséről, szolgáltatásnyújtásáról a termék beszerzője, szolgáltatás igénybevevője részére, ha az az adóalanytól eltérő más személy vagy szervezet, számla kibocsátásáról gondoskodni. A 168. § (1) bekezdése értelmében a számla: minden olyan okirat, amely megfelel az e fejezetben meghatározott feltételeknek. Így tehát a számlával egy tekintet alá tartoznak más olyan okirat is, amelyek egyébként nem számlák. Az adattartalmukra vonatkozó előírások az ÁFA törvény 169.§ és 170.§-ban kerültek meghatározásra. A számlával egy tekintet alá eső okirat minimális adattartalmát a 170. § (1) bekezdése írja elő:

2018 július 1-jén még úgy indult a számlaadat-szolgáltatási rendszer, hogy alapvetően a számla adattartalmát képezte le, nagyon kevés technikai kivételtől eltekintve. A 2.0-ás verzióban már egyre több jelet látunk arra, hogy ez némileg megváltozott. Ez persze nem azt jelenti, hogy más adatot kell szolgáltatni, mint ami a számlán szerepel. Az adatszolgáltatással kapcsolatos változások egy része az adatszolgáltatás technikáján keresztül próbálja rákényszeríteni a számlázó programokat a jogszabályoknak megfelelő működésre, a felhasználókat pedig a jogszabályi szempontból helyes számlakiállítására. Ezt akár a hibaüzenetekkel, akár az adatstruktúra kialakításával, a kötelező elemekkel éri el az adóhivatal. Ezekkel az eszközökkel mind a számlázó program fejlesztőjét, mind pedig a számlázó program felhasználóját próbálja terelni a jogszabályi szempontból helyes gyakorlat

¹⁶ a számla és a nyugta adóigazgatási azonosításáról, valamint az elektronikus formában megőrzött számlák adóhatósági ellenőrzéséről szóló 23/2014. (VI. 30.) NGM rendelet 8.§ (6) bekezdése: a számlázó programmal előállított számla, számlával egy tekintet alá eső okirat az (1) bekezdés d) pontja alkalmazásában abban az időpontban minősül kiállítottnak, amely időponttal a számlázó program az előállított számla, számlával egy tekintet alá eső okirat adatait lezárja.

¹⁷ SINKÁNÉ DR. CSENDES Ágnes: i.m. 8.

¹⁸ SINKÁNÉ DR. CSENDES Ágnes: i.m. 8.

¹⁹ Az ÁFA törvény alapján ezt, mint lehetőséget választhatják az adózók: „13. Az adóalany választása szerint e melléklet szerinti kötelezettségének az 1-8. pontban meghatározott értékhatár figyelembevétele nélkül is eleget tehet.”

kialakítására. A fentiek alapján látható, hogy a 2.0-ás verzió egy folyamatnak az eredménye, mely folyamat biztosan nem áll meg ennél a verziónál. A jogszabályi változásokra mindig is reagálnia kell az adatstruktúrának, de ugyanúgy reagálnia kell a számlázási vagy adatszolgáltatási problémákra is.²⁰

A piaci elemzők értékelése szerint bevált az online számlarendszer, amely számításai szerint egy év alatt 200-250 milliárd forint plusz bevételt termelt az államkasszának. Az áfabevételek növekedése egyértelmű, hiszen egyrészt a NAV valós időben történő adathozzáférése önmagában javítja az adómorált, másrészt a hivatal sokkal hamarabb fel tud lépni az áfacsalások ellen. Az online számlázás új távlatokat nyitott a NAV ellenőrzési munkájában, mert a kockázatelemzők a folyamatosan beáramló adatok segítségével szinte azonnal észlelik az adózóknál felmerülő kockázatokat, amelyekre a revizorok gyorsan reagálnak. A tisztességes adózók csak profitálhatnak a gazdaság fehéredéséből és a feketén működő vállalkozások számának csökkenéséből. Számokban összegezve az ellenőrzési eredményeket: 2018. július 1-je és 2019. július 1-je között 15 ezer jogkövetési vizsgálat indult, amelyből 650 adóellenőrzés volt, ezek összességében 7,5 milliárd forint nettó adókülönbötetet tártak fel. Az önkéntes jogkövetési hajlandóság is növekedett, amely az ellenőrzési statisztikában nem szerepel. Az adóhivatal jelzésére – például arról, hogy az online számlaadatok nem egyeznek az áfabevallás adataival – már több százmillió forint adóbevétel folyt be az államkasszába, jellemzően önellenőrzés keretében.²¹

4. Zárszó

Az online korszak bevezetése óta Magyarországon öt év alatt 12 százalékponttal csökkent az úgynevezett áfa-adórés 2018-ra, az Európai Unióban is példaértékű módon, egyszámjegyűre zsugorodott az adóelkerülés mértéke. A Bizottság tanulmánya²² alapján a magyarországi becsült áfa-adórés – azaz a költségvetésből kieső áfabevétel – mértéke a 2013. évi 21 százalékról 9 százalékra csökkent 2018-ban. A legnagyobb csökkenést 2017-ről 2018-ra sikerült elérni, amikor 13,9 százalékról a bizottság szakértőinek előzetes becslése alapján megközelíthette a 9 százalékot az adórés mértéke. A tíz százalék alatti adóelkerülési ráta nemcsak azért példaértékű, mert az uniós átlag alatti érték, hanem azért is, mert nagyon rövid idő alatt sikerült ekkora tisztulást elérni a piaci szereplők körében. A gazdaságfehérítés online korszakának a kezdete 2014. szeptember 1-re datálódik, ugyanis akkortól kötelező az online pénztárgép használata. A következő évben indult az EKÁER, majd 2018. július 1-én debütált az adócsalás elleni fellépés harmadik pillére: az online számlázás rendszere, amelynek jelentős szerepe volt abban, hogy 2018-ban 9 százalékra csökkent az adórés mértéke.²³

²⁰<https://ado.hu/ado/online-szamlas-2-0-x/?hilitte=%27online%27%2C%27sz%3%A1mla%27%2C%27rendszer%27> (2020.08.08.)

²¹<https://ado.hu/ado/legalabb-200-milliardot-hozott-az-online-szamlarendszer/?hilitte=%27online%27%2C%27sz%3%A1mla%27%2C%27rendszer%27> (2020.08.08.)

²² Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2019 Final Report TAXUD/2015/CC/131
https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/vat-gap-full-report-2019_en.pdf (2020.05.31.)

²³<https://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/adougyekert-felelos-allamtitkarsag/hirek/tavaly-kilenc-szazalekra-csokkent-az-adoelkerules-merteke-magyarorszagon> (2020.07.31.)